

aliud etiam nomen *Vident* non omnino obso-

2. Observant in eodem Libro mentionem

3. In eodem Libro Silo urbem esse in

4. Negocium facit potissimum in hanc

31. Posuerunt sibi sculptile, & Jonathan

DISSERTATIO DE PRISCIS HEBRÆORUM ÆDIBUS.

a Horat. l. 1. Sat. 3. Cum pro-

S I quis in moribus & consuetudinibus

bant, ut ratione uterentur; tum & post

rum Urbium ideam fuisse. Habitudo-

Venienti in Chanaanidem Abrahamo

Post adeptam ab Israelitis Chanaaniti-

d Judic. 4. 17.

e 1. Reg. 15. 6.

f Jerem. 25. 6.

7.

g Vide Plin. l.

6. c. 29. Strab.

l. 11. & 16.

Diod. l. 5.

h Strab. l. 16.

pag. 520.

i Antiq. l. 12.

c. 17. & l. 15.

k Gen. 19. 30.

& Israelis effugium (l); spelunca Ethan

Cisternæ colligendis aquis pluvialibus

In Scriptura occurrunt spelunca Loth, quod

1 Josue 10. 16.

m Judic. 15. 8.

n 1. Reg. 22.

o & 24. 4.

p Judic. 6. 2.

q 1. Reg. 13. 6.

r 3. Reg. 18. 4.

s 2. Macch. 6. 11.

t & 10. 6.

u Hebr. 11. 38.

t Maundrel Voyag. de Jerus. p. 198.

u Gen. 37. 20.

v &c.

x 1. Reg. 13. 6.

y 2. Reg. 23.

z 20.

z Jerem. 38. 8.

a Judic. 7. 25.

b 4. Reg. 10.

15.

In Urbibus Montanis, ubi rari fontes & putei; sicut etiam si vinum servatum credatur apud illos, quemadmodum apud nos, in dolis, cellis Vinariis, & cavernis.

In Palestinam succedentibus Hebreis nullę erant Urbes, nisi quas pulsus Chananeis, armis sibi occuparunt: Deus enim eam regionem possidendam cum Urbibus concesserat, cum Urbibus, inquam, aliena manu edificatis, & cum vineis, & olivetis ab aliis sanę dominis confitis (c). Porro Chananeę Urbes iste validis munitionibus cingebantur, ac mœnibus ita præaltis, ut de illis usurparetur: Urbes ad Cœlum usque muratas (d). Arces seu munitissimę Urbes editis collibus infidebant, duplici interdum, & triplici quandoque mœnium ambitu protectę. Sed unus erat præ cæteris firmior murus, turribus per interjecta spatia munitus, quem excavata fossa, ac deinde antemurale, de quo frequenter Scriptura (e), defendebant. Antemurale illud humilior erat murus, quem tantum aggesta terra & propugnacula tutabantur. Altitudinis, & crassitudinis veterum mœnium specimen exhibent ambientes Babylonem muri 200. cubitis è solo assurgentes, & 50. habentes crassitudinis (f). Vir qui nostra ætate rem oculatus testis inspexit, testatur, extantia adhuc rudera veterum mœnium urbis Ninive, quam exhibere 30. pedibus latum, & præaltum adeo, ut jactus ab homine sursum lapis vix altius evolaret [g]. Cum Romani Jerosolymam expugnarunt, triplici mœnium ambitu urbs cingebatur (h). Paria ferunt de Urbibus Babylonis, & Carthaginis. Ecbarana septemplici muro protegatur (k). Sed non mœnibus & arcibus, ut loci situ, munitissimę erant Urbes Palestinę; in crepidine enim ardui montis constitutę, omnes eludebant hostium conatus; si quę autem minus tutę loci naturę fuissent, in naturę adjumentum arte accitę, murum excitabant immane, adeo & validum, ut ne tentari quidem ab hostibus posset. Vide sis nostram Differtationem de militia Hebræorum.

Urbes habebant, quemadmodum hodie usque in Oriente, nullo stratas lapide, sed mundissimas, nullę in ea re cautione prætermisę. Frustra enim in illis quererentur vel sanguinis macula, sive projecta bestiarum morticina, sive aliud quodcumque aeri corumpendo, sive inficiendis legali maculę Israelitis noxium: scita sunt enim, quę Moyses his sordibus amovendis præscripsit (l); nec ignotus Judęorum horror in sanguinem (m). Quantum autem munditię studeret populus, satis demonstrant ablutiones tam privatę (n) quàm publicę apud illos frequentissimę. Nulla quidem offendere licet apud illos publica edificia balneis destinata, quemadmodum plura erant Gręcis & Romanis, sicut & hodie Mahometanis (o); sed præceptum tamen singulis à Moyse legitimus, ut balneis & lotionibus pro certis rerum eventibus uterentur; nempe pro eluendis legalibus & quotidianis maculis, quę vix ac ne vix quidem vel à cautissimis evitarentur.

Deut. 6. 11. 12.
Deut. 9. 1.
3. Reg. 21. 23. & 2. Reg. 20. 15. Ps. 48. 14. 1. Sam. 8. 4. & 26. 1. Jerem. Lament. 2. 8. Nabum 3. 8.
Herod. 1. 1. cap. 178.
Paul Lucas Voyage du Levant 1. 2. ch. 11. pag. 56.
Joseph de bello 1. 16. cap. 6. Lat. & 13. in Gręc.
Herod. 1. 1. cap. 98.
Deut. 23. 12. Gen. 9. 4. Levit. 7. 26. & c.
Marc. 7. 2. 3.
Vide Thevenot. c. 23.

Non is erat Hebræorum Urbibus publicorum ædificiorum, & Templorum numerus & splendor, qualis in aliis Urbibus cæterorum populorum spectabatur. Unicum erat in toto Regno Templum, magnificentissimum tamen adeo, ut cætera aliarum gentium superaret. Post schisma Jeroboami, gemina alia ab eodem Principe excitata sunt, alterum in Dan, juxta fontes Jordanis, alterum in Bethel, singulis aureis vitulis dedicata (p). Salomon nonnulla excitaverat Diis alienigenis, impio foeminarum amor indulgens (q); pravoque exemplo cæteros deinde Reges ad simile facinus induxit. In Israelis Regno majori licentiã crimen pervagatum est. Sub Achaz & Jezabele præter gemina aureorum vitulorum Tempia, alia quoque adjecta sunt Baal, & Astaroth Phœnicis Numinibus, quorum cultum Jezabel in Israelum invexerat (r). Synagoga in Urbibus non nisi post captivitatem occurrit (s). Jesu Christi ætate frequentes erant, quas magnificentiã, & amplitudine suã magnificentiã conditorum & Urbium respondisse facile credimus.

Juri dicundo plerumque Urbis fores destinata. Ne cogentur agricola intrare Urbes, & aliquod subire dispendium, Judices in portis residebant, ut tam urbanos quàm rusticos in exitu & introitu urbis audirent, & finito negotio unusquisque confestim ad proprias revertetur, ait S. Hieronymus. Edificia in eam rem destinata ipsis Urbium foribus adhibebant. Cum verò scriptis parceretur ætate illã summaria fuisse judicia credimus, nullis fermè servatis judicialibus formis, solisque adhibitis testimoniis, quorum nunquam abfuisse poterat in patentibus urbis foribus copia. Si quid venderetur, emereturque, aut pactione tractaretur in Urbis foribus & coram testibus, id sanę ratum erat & firmum. Abraham pretio sibi speluncam & agrum Ephronis, ut Saram sepeliret, empturus (t), præ foribus Urbis Hebron se constituens, cum Ephrone convenit, solutoque pretio coram omnibus Urbem ingredientibus, confirmatus est ager quondam Ephronis Abrahę in possessionem videntibus filiis Hebrę, & cunctis, qui intrabant portam Civitatis illius. Quid autem potissimum servaretur in Judiciis ibidem ferendis, ex historia Ruth (u) satis intelligimus. Foribus ergo Urbis ædificium imminebat cum speculã. In bello Absalomi cum Davide, pius Pater, dum prelium committeretur, (x) sedebat inter duas portas; speculator verò in edito loco prospiciens, cum forte aliquem è prælio venientem spectasset, clamabat. David post auditum de nece filii sui nuncium, ut paterno dolori fræna liberius laxaret, ascendit in cœnaculum porta.

Foribus accedebat platea, cogendis populis (y), & nundinis celebrandis destinata (z). Elifæus Propheta futurum prædixit Joram Regi Samarię, ut post solum ab obsidione Urbem mane alterius diei farina modius præ foribus, sive in foro, siclo veniret. Usuram, & dolos nunquam recessisse è foro Jerusalem Psalmista con-

3. Reg. 12. 30.
3. Reg. 11. 7.
4. Reg. 16. 31. 32.
Vide quę distulerimus 1. Machab. 13. 41.
1. Gen. 23. 10. 18.
Ruth 4. 1. & Deut. 25. 6. 7.
2. Reg. 18. 24. 33.
Vide 2. Paralip. 18. 9. In area juxta portam Samarię.
Et 2. Par. 32. 6. In platea porta Civitatis.
2. Isai. 27. 21. & 2. Esd. 3. 3. 4. Reg. 7. 1.

Psal. 56. 12.
Matt. 20. 13.
Gen. 19. 2.
Judic. 19. 5.
Gen. 41. 27. f. Josue 2. 1.
Judic. 6. 1.
Jerem. 26.
3. Reg. 7.

queritur (a). Quę sacrificiis usui esse poterant, in ipso Templi atrio vendebantur, unde Jesus Christus impios licitatores depulit; indignum clamitans, domum orationis speluncam latronum efficit [b]. Plateę istę vendendis rebus destinata, respondebant hodiernis Bazariis orientalibus, qui atria sunt porticus perpetuę, & fastigiatae ambitu cincta; sub porticibus verò officinæ mercatorum patent. Viri mercaturam exercebant; fœminas enim vel in officinis parere nefas, qui etiam mos hodie dum apud Orientales manet. Solebant non raro advenę, frustra quæsito apud cives hospitio, noctem in foribus agere; diversoria enim tunc temporis rara habebantur, & frequenter nulla. Angeli Sodomamissi ut Lothum educerent, asturi totam noctem in foro videbantur (c). Levita ille, cujus uxor injuriam à Gabaoitis acceperat, ad multam noctem in platea sustinebat, nullum inveniens benevolam hospitium (d). Diversoria quidem alicubi occurrerant, quę à fœminis deploratę famę habebantur. Fratres Joseph ex Egypto reduces in diversorium, nocte subeunte, sese receperunt (e). Exploratores Jerichuntem missi apud Rahab diverterunt (f). Samson cum Gazam venisset, in hospitio, quo cæteri advenę, receptus est (g).

Præter aulas, & areas cogendis populis sive juri dicundo præ foribus Urbis destinatas, alia erant atria, & aulae ad eam rem in Templo, in ædibus Principum, ubi Præfecti Regis, & Ministri Domini de causis cognoscebant, suam singuli exercentes potestatem, juxta politiam ad Moyse constitutam. Cum in Jeremiam capitalis esset dicta sententia in cœtu Sacerdotum, & populi in ipso Templo congregato (h), Præfecti & Judices Regii in Templum coeuntes, causã rei iterum cognitã, damnatum antea novo judicio absolverunt. De throno Salomonis, & atrio juri dicundo destinato leges 3. Reg. 10. 18. & c. & 7. 7. 8.

Ex omnibus publicis Hebræorum ædificiis, magnificentissimę post Domum Domini, cujus alibi fabricam latè descripsimus, ædes occurrunt Regum Juda, & Israelis. De ædibus Salomonis, veluti omnium pro ætate splendidissimis sermo est in Scriptura (i). Ædificium erat 100. cubitis longum, 50. latum, 30. assurgens; tres columnarum ordines, ex quibus tres fastigiatae porticus ante conclavium faciem regnantes, totum ornabant. Latera etiam fulciebant porticus, columnę & conclavia. Ædes Regiæ Sponsę Salomonis & Filie Regis Egypti, ejusdem erant structurę & magnificentię. In primo Regiæ Domus atrio constitutus erat thronus Regi, cum maximè jus diceret, destinatus. Marmorea constabat lapide, ad quem cedrinis superinductis asseribus ornatum, per gradus ascensus patebat, quemadmodum fusiis in 3. Reg. 7. 11. Thronum ambiebant columnę, porticus circum regnantis & testudinis speciem quamdam referentes.

Columnę illę cedro constabant, nec alterius erat villioris materię trabes, & bases porticum; unde nomen ædibus do-

mus saltus Libani. Porro hinc ædificiõ construendo non nisi lapides pretiosi, juxta Scripturę phrasim, in usu fuerunt (k), nempe exquisitissima marmora sedulã arte expolita. Ab imo enim fundamento usque ad verticem, levigati sective lapides utrinque quadrati, octo sive decem pedum, splendebant. In eo quippè veteris magnificentię ratio posita erat, si grandiores lapides in ædificiis constituerentur, ad normam elaborati, & scitè adeo connexi, ut nullo cæmento, sive bitumine juncti simul viderentur; uno verbo, ut ædificium solidum esset, & compactum. Id autem maxime observant hodie usque quicumque loca illa Itinerantes petunt, ut in vetustissimis remotioris antiquitatis rudibus in Ægypto, Palestinã, & Syria totum spiret soliditate, & compactum aliquid in structura.

Peristylia verò illa & porticus perpetuę circa ædes regnantia duplici erant commodo; primò id efficiebant, ne Solis radii recti in parietes incidentes immodico æstu torrerent; secundo ut ex una ædium parte ad aliam liber daretur aditus, ab injuriis Solis & pluvie immunis. In atrii Principum milites Prætorii, cæterique rerum tractandarum causã ventitabant, sub hisce porticibus commodam moram traherant. Palatia Principum Orientalium hodie usque ad hanc normam constructa sunt, nec alterius fuisse architecturę videtur ædes Eglon Regis Moabitarum in Jericho; namque Aod post occisum proditore Regem, peristylum transgressus, ubi dispositi erant milites Regiæ domus custodes, evasit [l].

Materia omnis in ædificiis ejus ætatis villior habebatur præ cedro. David consilium suum de construendo Templo Domini Nathano communicans (m): Cernis, inquit, me pretiosas è cedro ædes incolere, cum interim Arca Domini sub pellibus detineatur? Salomon cedrinis asseribus Templum vestivit; cedro simul & marmore intermixtis instravit atrium interius Templi, vestibulum item Sancti, & atrium Regiæ Domus, ut totum pavimento triplici constaret ordine lapidum, & altero cedrino; sed de cedri usu nos alibi fusiis (n). Quid? columnę porticus Regiarum Ædium fulciantes nonne cedrinę? Jeremias in luxum Joakim Regis Juda invectus, ait: Facit laquearia cedrinã, pingitque sinopide (o). De picturis ceteris mentio occurrit 2. Macch. 2. 30. Ductę picturę illę in ligno vel pariete, dein liquatã cerã oblitã setis pannove fricabantur, qua de re Vitruvius 1. 7. c. 5. sicut & aurata cerataque laquearia porticum in Templo legas apud Josephum 1. 18. c. 12. Tandem Scriptura quoties ædificiis alicujus magnifici ideam ingerit, semper cedrinas ædes vel cedro vestitas memorat (p). Fabrica nostrę lateritię corruerunt; ita impudentissimè jactabant Samaritani; nos pro lateribus nitentes. & expolitos lapides substituemus; ad scia nostrã è sycomoro evertentur; cedrina edificabimus [*].

Nec cedrus tantummodò, sed ligna alia præ.

3. Reg. 7. 12.
1. Judic. 3. 23. 24.
2. Reg. 7. 28.
3. Reg. 6. 36. & 7. 12.
Jerem. 22. 13. 14.
Cant. 1. 16. & 8. 9.
Isai. 9. 10.